

С.В. РИЖОВ

Оріхівський сільськогосподарський технікум (м. Оріхів)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОБЛЕМ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИЙ ПЕРІОД

В статті розглядаються актуальні питання проблем безпеки життєдіяльності в сучасний період, з'ясовуються причини кризи в системі “людина - природа”, “людина - машина”, “людина - суспільство” та визначаються шляхи в її подоланні.

Ключові слова: безпека життєдіяльності, людина-природа, людина-машина, людина-суспільство, суспільство, економічний розвиток, екологічна криза.

Вступ

Проблеми безпеки життєдіяльності людини – є одними з найактуальніших в сучасному суспільстві, що тісно пов'язані з бурхливим розвитком науково-технічного прогресу, погіршенням екологічного стану окремих регіонів та планети в цілому. Початок третього тисячоліття ставить перед суспільством нові вимоги щодо забезпечення безпеки людини. У теперішній час механізми взаємодії людини та природи, людини та техніки, індивіда та суспільства, все частіше порушуються, що призводить до появи багатьох нових небезпек для нормальної життєдіяльності.

Об'єктом дослідження безпеки життєдіяльності є системи «людина – машина» (технологічний процес) та «людина – суспільство – природа», а предметом – закономірність виникнення і безпечність їх функціонування. При цьому безпека та ризик можуть розглядатися як можливості таких систем зберігати при функціонуванні такий стан, який не допускає з деякою імовірністю виникнення надзвичайних ситуацій, що пов'язане з різного роду відхиленнями у навколишньому і виробничому середовищі.

Мета статті: розглянути актуальні питання з проблем безпеки життєдіяльності в сучасний період та з'ясувати причини кризи в системі «людина – природа» й визначити шляхи в її подоланні.

Обговорення проблеми.

Суспільство зазнає значних втрат у вигляді людських жертв, збитків від аварій, катастроф, стихійних лих. Бурхливий науково-технічний прогрес сприяв не тільки підвищенню виробництва, росту матеріального добробуту та інтелектуального потенціалу суспільства, але й значно підвищив можливість аварій великих технічних систем. Разом с тим, економічні, духовні, релігійні, етнічні та інші суперечки спричинили в цей період велику кількість війн та збройних конфліктів. Незважаючи на те, що останнім часом міжнародна ситуація стабілізується, військова загроза для більшості країн залишається актуальною, а кількість збройних конфліктів зростає.

Збільшення кількості та розширення масштабів надзвичайних ситуацій технічного та природного характеру, що викликають значні матеріальні та людські втрати, роблять вкрай важливою проблему забезпечення безпеки в природно-техногенній та соціально-політичній сферах.

Реальність сучасного життя, чисельні свідчення кризового стану взаємовідносин між людиною і природою вимагають теоретичного аналізу проблем не лише з позицій екоцентристського світогляду, який включає в себе аспект неординарної взаємодії суб'єктивних і об'єктивних факторів соціального розвитку, а й з позицій інтеграційного погляду таких галузей науки, як психологія, антропологія, соціологія, філософія та безпека життєдіяльності. Аналіз літератури з екологічної тематики свідчить про значний інтерес до фундаментальних, узагальнюючих досліджень в галузі екологічного знання. В поле зору дослідників входить широке коло питань, пов'язаних із відносинами «людина – природа». Зокрема, значна кількість робіт присвячена проблемам визначення та обґрунтування статусу сучасних екологічних досліджень, їх предметного поля, меж їх компетенції, а також аналізу особливостей структурної організації екологічних досліджень, їх методологічного та понятійно-термінологічного апарату. Це праці таких відомих українських та зарубіжних дослідників екологічної проблематики як А.Гіляров, М.Голубец, Р.Дажо, Ф.Канак, І.Круть, І.Лісеєв, Д.Микитенко, М.Моїсеєв, Н.реймерс, І.Фролов та інших. Дискусії точаться навіть довкола змісту терміну «екологія». Така неоднозначність призводить до того, що про результати пізнання різних аспектів відносин «людина-природа» говорять як про деяку сукупність екологічних знань. Але у такому випадку вони можуть піддаватися певній систематизації, проте не структуруються в єдиному предметному просторі.

Забезпечення екологічної, технічної і соціальної безпеки стає однією із головних проблем будь-якої держави. За таких умов все більш значним та необхідним стає потреба у формуванні знань з безпеки життєдіяльності, як умови забезпечення стійкого та безпечного життя. Одним із шляхів виконання цього завдання є організація системи загального комплексного та неперервного навчання з безпеки життєдіяльності. Проблеми безпеки життєдіяльності знаходять відображення в працях видатних вчених таких як: В.Джигурей, В.Жидецький, І.Піскун, Ю.Кіт, М.Назарчук, Я.Бедній, І.Науменко, В.Кузнецов та інших. Взаємовідносини людини і природи споконвіку були непростими. Але особливого загострення вони набули наприкінці ХХ ст., коли господарсько-перетворююча діяльність людства масштабною та інтенсивною зрівнялася з природними геологічними процесами і фактично поставила земну цивілізацію на межу екологічної катастрофи. Екосистема Землі, її складові частини: атмосфера, гідросфера, літосфера і особливо біосфера, відчули на собі силу деструктивного впливу нової антропогенної хвилі. Антропогенез, що набрав темпи не змінював, а руйнував все на своєму шляху. Для нашого покоління стало нормою отруєне токсичними речовинами повітря. Як належне ми сприймаємо забудований населеними пунктами, зяючий використаними і покинутими свердловинами,

Рижов С.В., 2011

викидаючи в небо тони отруйних хімічних речовин промислової комплексу. Але змінилося не лише повітря, знищені не лише лісові масиви. Людина, як могутня деструктивна сила, проникла скрізь, здійснила свій негативний вплив на всі життєво важливі сфери екосистеми планети.

Екологічні фактори неодноразово ставали причиною багатьох кризових ситуацій в історії людства. На планеті вже сформувалися досить великі регіони, де рівень забруднення атмосфери досяг загрозових масштабів. Останнім часом природні катастрофи і стихійні лиха мали місце в усіх великих регіонах світу. Під впливом діяльності людини поверхня планети розігривається, що створює «парниковий ефект». Все це значно посилює екологічний ризик. У світі існує значний розрив в економічному розвитку і в рівнях доходу. Нерівномірний рівень життя населення призводить до виникнення не тільки екологічної кризи, а й до виникнення соціально-політичних конфліктів, перетворення держав та регіонів в колоніальну залежність. Особливо гостро екологічна криза проявилася в Україні. Нежиттєва державно-монополітична економіка утримувалася на хижацькому використанні людських та природних ресурсів та нещадному забрудненні навколишнього середовища. Внаслідок чого природа України, тяжко пошкоджена, природні ресурси в значній мірі вичерпані, а мільйони її громадян хворі. Економіка України десятиліттями формувалась без урахування об'єктивних потреб та інтересів її народу, без належної оцінки екологічних можливостей окремих регіонів. Сьогоднішня структура економіки України не відповідає потребам людини, не забезпечує нормальних умов життя, вона одна з екологічно «найбрудніших» економік, що перенасичена хімічними, металургійними, гірничими виробництвами із застарілими технологіями. Висока матеріаломісткість та енергоємність нашого виробництва призводить до надлишкового видобування корисних копалин, їх переробки і спалювання. Це породжує додаткові обсяги відвалів пустої природи, золи та шлаків, шкідливих викидів у воду та атмосферу. Дуже гострою в нашій країні є проблема питної води. Україна є одним з найменш водо-забезпечених регіонів Європи. В той же час, щорічно понад 3 млрд.м³ забрудненої води скидається у водоймища. Надмірна і нераціональна хімізація сільського господарства призвела до того, що в продуктах харчування все частіше зустрічаються нітрати, пестициди та інші негативи для живих організмів речовини.

Важливим критерієм життєдіяльності людини є лісистість в Україні вона становить лише 14,3% її території (проти 29% у світі). Отже на одного громадянина припадає тільки 0,2 га лісів (у світі 1,4 га) – це найнижчий показник в Європі [1, 40]. Трагедією для українського народу стала аварія на Чорнобильській АЕС. Її глибинні причини полягають у недосконалості технологічних систем та безконтрольному нарощуванні потужностей «мирного атому». В Україні, що мала в цілому сприятливі умови життя, розвинулись негативні процеси та явища, що виявляються в зміні якісного стану компонентів природи. Посилюється радіаційне, хімічне, теплове, електромагнітне та інші види забруднень, що значною мірою впливають на

Актуальні питання проблем безпеки життєдіяльності в сучасний період

рівень життя організмів, в тому числі людини, і, в першу чергу, на її здоров'я та тривалість життя. У таких промислових містах, як Запоріжжя, Дніпродзержинськ, Кременчук, зросла онкологічна захворюваність дітей у 5-8 разів. Починаючи з 1991 р. смертність населення України перевищує народжуваність. На сьогодні така ситуація не тільки збереглася, але й набула загрозливої динаміки.

За останні тридцять років в природних катастрофах загинуло більше 4 млн. осіб, а кількість постраждалих перевищує 3 млрд. осіб. Прямі економічні збитки склали більш як 400 млрд. доларів. Серйозні занепокоєння викликає стан техногенної безпеки, оскільки техногенні катастрофи призводять до загибелі великої кількості людей. За приблизними оцінками щороку в світі трапляється близько 250 млн. випадків виробничого травматизму, внаслідок яких гине більше мільйона людей [2, 51]. Технічний прогрес постійно, супроводжують техногенні аварії та нещасні випадки. В Україні щоденно на виробництві травмується у середньому 140-180 чоловік, з них 20 стають інвалідами, а 4-5 гинуть. Статистичні дані свідчать, що кожні 3 хвилини внаслідок виробничої травми чи професійного захворювання у світі помирає одна людина: в Україні внаслідок травм кожні 5 годин помирає одна людина; кожної секунди у світі на виробництві травмується 4 людини; в Україні кожні 8 хвилин травмується одна людина. Міжнародне бюро праці встановило, що в середньому в світі на 100 тис. працюючих щорічно припадає приблизно 6 нещасних випадків зі смертельними наслідками. В Україні цей показник майже вдвічі вищий. Надзвичайно небезпечною в Україні є вугільна промисловість. Так, на кожний мільйон тонн видобутого вугілля гине в середньому 3 шахтаря. У США цей показник у 100 разів нижчий, а в Росії – майже у 6 разів [3, 13].

Остільки, нещасні випадки та професійні захворювання були й залишаються величезною людською трагедією, є причиною значних економічних втрат та призводять до тяжких соціальних наслідків, постає питання: як вирішувати ці проблеми? З чого починати? Аналіз процесу трансформації системи управління суспільством передових країн світу доводить, що екзистенціальні потреби буття людини – безпека власного існування, стабільність життєзабезпечення, впевненість у завтрашньому дні, прагнення уникати несправедливості, гарантія зайнятості, страхування від нещасного випадку тощо становить базовий зміст сучасної системи державного управління. Концептуально безпека людини має двокомпонентну будову, що конкретно виявляється в: захисті від зневацького травмуючого порушення життєвого процесу в побуті, на роботі або в суспільстві загалом; свободі від загроз голоду, хвороб, репресій.

Саме ці два складники визначають або підвищення, або знищення безпеки людства і окремої соціальної групи та особи зокрема. Обидві тенденції можуть процесуально протікати як повільно, стало, так і дискретно, вибухове, приймаючи вигляд гучної тривоги. На їх прояв впливають природні катаклізми, політичні рішення, соціальні події. Водночас може мати місце складне сплетіння зазначених тенденцій у

цивілізованому поступі людства. Коли скажемо, позитивні тенденції економічного розвитку стримують небажані наслідки екологічних змін, а негативні тенденції інформаційного вибуху сприяють культурному розвитку людини та суспільства.

Отже, безпека людини – поняття, що торкається сутності людського життя та сфери її діяльності. Безпека – це збалансований за експертною оцінкою стан людини, соціуму, держави. Значення основ безпеки дозволяє розширити психологічне поле самозахисту особистості й, зокрема, розвивати в ній здатність піклуватися про себе, задовольняти свої потреби та одержувати задоволення від життя. Активна участь кожного громадянина в піклуванні про довкілля і про самого себе є гарантом безпеки особи, суспільства і людства на шляху до збалансованого розвитку, є критично важливим компонентом у соціально-культурному житті. Отже свобода і захист є фундаментальними складовими безпеки життя й діяльності людини, поза яким не можливий збалансований розвиток людини.

Забезпечення пріоритетів життєдіяльності має ставати все більш важливим елементом соціального прогресу. Економічний розвиток ощадливого природокористування й екологічна безпека взаємозалежності і пов'язані одне з одним. Сьогодні як ніколи потрібне впровадження екологічних принципів у природничо-наукове і гуманітарне знання, людину і природу доцільно розглядати в єдності цілісності системи “суспільство-природа”. Саме сьогодні людство переживає найскладніший період своєї історії. У своєму розвитку воно досягло того рівня, коли вже оволоділо величезним науково-технічним потенціалом, але ще не навчилося достатньою мірою обережно та раціонально ним користуватися. Швидка індустріалізація та урбанізація планети, різке зростання її народонаселення, інтенсивна хімізація сільського господарства, посилення багатьох інших видів антропогенного тиску на природу порушило кругообіг речовин та природні енергетичні процеси в біосфері, внаслідок чого почалося її прогресивне руйнування.

Це поставило під загрозу здоров'я і життя сучасного та майбутніх поколінь людей, подальше існування людської цивілізації. Зараз людству загрожує небезпека повільного вимирання внаслідок безперервного погіршення якості навколишнього середовища, а також вичерпання природних ресурсів. Для її усунення необхідні перегляд традиційних принципів природокористування на нових наукових засадах. Вони повинні ґрунтуватись на необхідності досягнення компромісу між соціальними та економічними потребами суспільства й можливостями біосфери задовольняти їх без суттєвого порушення глобального кругообігу речовини та обмінно-енергетичних процесів, тобто без загрози для свого нормального функціонування. З появою людей на Землі почався вплив їхньої діяльності на кругообіг речовин та енергетичний обмін у біосфері. Внаслідок цього глобальна екосистема почала поступово трансформуватися у глобальну соціоекосистему, у функціонуванні якої все більшу роль відіграло людське суспільство. Одночасно з розвитком суспільства зростає

Актуальні питання проблем безпеки життєдіяльності в сучасний період

антропогенний тиск на навколишнє середовище. Внаслідок цього почалося прогресуюче руйнування біосфери планети, що загрожує стати безповоротним і призвести у найближчому майбутньому до такого ступеня деградації навколишнього середовища, коли воно стане непридатним для подальшого існування людства.

У наш час речовинно-енергетичний обмін між суспільством та природою досяг величезних масштабів. Всі природні та соціально-економічні компоненти глобальної соціоекосистеми виявились настільки взаємопов'язаними, що будь-який навіть порівняно незначний, антропогенний вплив на той чи інший природний компонент охоплює соціоекосистему в цілому і викликає непередбачені, часто далекосяжні негативні наслідки. Отже, на сучасній стадії взаємодії суспільства та природи, глобальна земна соціоекосистема стала функціонально залежна. Вона втрачає здатність до природної саморегуляції. Головним її регулятором тепер повинно стати суспільство, і від того як воно буде використовувати функції по охороні навколишнього середовища, залежить власне майбутнє людей. В розвитку біосфери-ноосфери роль людини в управлінні біосферою зростає, й пріоритетного значення набуває збалансована еколого-економічна діяльність людства.

Однак до останнього часу стан навколишнього середовища і, перш за все, біосфери, в основному регулювався стихійними природними процесами. Величезні внутрішні резерви і гнучка організація біосфери дозволяли їй, дещо змінюючись, витримувати вплив суспільства, нейтралізуючи відходи матеріального виробництва, продовжуючи відтворення біомаси, кисню, води і т. і. На сьогоднішній день ситуація змінилася докорінно. Сучасна науково-технічна революція викликала колосальне зростання продуктивних сил. Так, тільки за період з 1950 до 1990 року світове виробництво основних видів промислової продукції збільшилося в наступних розмірах: електроенергії - в 10 разів, нафти - в 8 разів, газу - в 8 разів, сталі - в 5.1 разів, мінеральних добрив в - 7.7 рази, синтетичних смол і пластмаси - в 41.2 рази, цементу в - 7.4 рази і т. і. [4]. Різке зростання масштабів виробництва завдало і продовжує завдавати біосфері як стабільній, саморегулюючій системі надто відчутних ударів. Існує реальна небезпека порушити стабільність біосфери. Світова екологічна ситуація серйозно загострилася.

Це загострення екологічної ситуації проявляється, по-перше, в тому, що відбувається виснаження природних ресурсів, необхідних для життя людського суспільства. По-друге, в тому, що в результаті людської діяльності (передусім, у сфері матеріального виробництва) відбувається забруднення навколишнього середовища і погіршення умов існування як людини, так і інших живих організмів. Стан природних ресурсів зараз такий, що, на думку ряду авторитетних учених, у відносно недалекому майбутньому він може поставити людство перед серйозними труднощами. За даними експертів ООН, для цілого ряду найважливіших природних ресурсів - металів (алюміній, залізо, свинець, мідь, марганець, олово і ін.) передбачуваний час виснаження, навіть за умов, що їх запаси виявляться в

п'ять разів більші нині відомих, не перевищує 100 - 150 років. Аналогічна ситуація і з запасами хімічного палива. Вважається, що хімічного палива (вугілля, нафта, газ) людству вистачить приблизно на 150 - 500 років. Надто складна ситуація складається у зв'язку із забрудненням біосфери. На думку фахівців, у галузі глобальної екології (Є. К. Федоров, І. Т. Фролов, М. І. Будико і ін.) з усіх аспектів екологічної кризи найбільшу небезпеку становить можливе потепління клімату планети, здатне призвести до надто несприятливих зрушень в планетарному масштабі. Таке потепління може стати наслідком збільшення частки вуглекислого газу в атмосфері, а також наслідком надходження в атмосферу великої кількості виробничого і побутового тепла, погіршення альbedo, тобто віддзеркалюючої спроможності Землі, та ін. Надзвичайно тривожними є і деякі аспекти забруднення біосфери (запиленість атмосфери, забруднення ґрунту і вод різного виду хімічними речовинами, що вбивають життя, неблагополучне становище з світовим океаном і ін.). Якщо в світлі сказаного спробувати розкрити сутність наших екологічно несприятливих стосунків з природою, то вона буде полягати в наступному. На Землі склалися надзвичайно рідкісні умови, які призвели до дії таких законів, що в інших, відомих нам частинах матеріального світу, перебувають у можливості. І, навпаки, умови, що склалися на Землі, не дозволяють діяти таким законам, що проявляються в інших частинах Всесвіту, наприклад, на Сонці. Між тим сучасне виробництво - передусім промислове - в основі своїй є нічим іншим, як створенням умов, що викликають до життя закони, які у звичайних земних умовах "дрімають", а тому і несумісні з цими умовами. Надзвичайно високі і низькі температури, агресивні хімічні середовища, величезний тиск, потужні електромагнітні поля, радіаційне випромінювання - такий далеко не повний перелік цих умов. НТР прискорює і поглиблює ці процеси, надає їм все більшого масштабу. Гостро суперечливий характер відносин між виробництвом і довкіллям детермінований тим, що дія викликаних нами до життя "чужих" законів не обмежується рамками виробництва - вона триває і за його межами, руйнуючи земне природне середовище [5]. Безпека життєдіяльності, як складна категорія, охоплює життя і діяльність людини у взаємодії з навколишнім (природним й штучним) середовищем. В той же час, вона є складним поняттям, бо торкається сутності безпеки людського життя та сфери її діяльності, в першу чергу, трудової.

Аналіз існуючих визначень безпеки дає можливість її сформулювати так: сукупність умов, норм та параметрів навколишнього середовища буття, норм споживання, праці і захисту, за яких відсутня будь-яка небезпека для життєдіяльності людини. Життєдіяльність визначається факторами і параметрами навколишнього середовища (сонце, повітря, вода, ґрунт, біосфера) й штучного середовища буття (будівлі, споруди, транспортні та повітряні комунікації, системи забезпечення ресурсами, продуктами харчування та ін., все що створене руками людини та використовується для життя). Тобто, життєдіяльність - регульований стан навколишнього середовища, при якому згідно з чинним законодавством, нормативами, Актуальні питання проблем безпеки життєдіяльності в сучасний період

забезпечується комфортна й безпечна взаємодія людини з його компонентами, запобігання погіршенню екологічних умов і охорони праці, виникненню небезпеки та дій в надзвичайних ситуаціях. Визначення безпеки життєдіяльності як збалансованої взаємодії людини і середовища її соціального-культурного життя підкреслює методологічну універсальність та світоглядний зміст цієї категорії, яка стосується не стільки політичної, економічної чи військової сфер суспільної діяльності, скільки особистісного сприйняття і внутрішнього відчуття безпеки окремою людиною.

Природно, що більшість з нас інтуїтивно розуміє значення безпеки. Це і запобігання хворобам, і порушень усталеного способу життя у сім'ї, трудовому колективі чи природному середовищі, і захист від хуліганства та злочинів. Тому простіше визначати відсутність безпеки, ніж її наявність. Якщо звернутися до явища безпеки, то слід окреслити принаймні чотири його сутнісних ознаки: універсальність феномену: безпека турбує всіх людей на Землі; взаємозалежність складників: безпека нині не стосується лише окремої людини, соціальної групи чи навіть країні; підконтрольність розвитку подій: про безпеку можна говорити тільки тоді, коли та чи інша небезпека виявляється на ранніх стадіях виникнення; проблемність людського життя, що не дає змогу повно розв'язати проблему безпеки особи. До компонентів, котрі забезпечують життєдіяльність людини належить комплекс правових норм та нормативних документів із захисту (навколишнього середовища, штучного середовища буття, захист правопорядку, соціально-економічний захист). Виходячи з розглянутого, можна зазначити, що життєдіяльність – це складна система, яка може забезпечити та підтримати в середовищі певні умови життя, всі види діяльності людей. Ми живемо в епоху гострого конфлікту між суспільством та природою, коли нераціональна господарська діяльність порушила динамічну рівновагу біосфери нашої планети, що спричинило її прогресуюче руйнування. Цей процес супроводжується вичерпанням природних ресурсів й різким погіршенням якості навколишнього природного середовища, спричиняє масові захворювання рослин, тварин та людей, і загрожує подальшому розвитку цивілізації на Землі. В сучасних умовах, коли розвиток світової економіки перетворив навколишнє середовище на єдиний інтегрований ресурс, який використовується і змінюється системою суспільного виробництва, ретельне врахування економічного фактора при розробці будь-яких екологічних і соціальних програм має дуже важливе значення щодо безпеки життєдіяльності людини.

За двадцять років незалежності Україна займає:

- 181 місце серед 183 країн світу щодо спрощення сплати податків;
- 134 місце серед 180 країн в світі щодо рівня корупції;
- 73 місце серед 192 країн щодо якості життя;
- 38 місце в світі по обсягу виготовлення автомобілів. Це четверта позиція з кінця;
- 5 місце в світі щодо кількості споживання алкогольних напоїв;
- 5 місце в світі серед країн з найбільшою кількістю емігрантів;

- 4 місце серед країн з найгіршою економікою;
- 1 місце в світі щодо дитячого алкоголізму;
- 5 місце в Європі та 21 в світі по кількості населення.

Нас було 49,5 млн. чоловік у 2004 році. До 2011 р. ми втратили майже 4 млн. Зараз залишилося 45 млн. 787 тис. За темпами вимирання Україна в лідерах. Дитяча смертність в нашій країні найвища у Європі. Український народ опинився перед реальною загрозою вимирання. Тому ми повинні зберегти сталий розвиток суспільства, економіку держави, надати безпечні умови життя і діяльності самим собі й майбутнім поколінням. Між тим, згідно офіційному міжнародному статуту, Україна є зоною екологічного бідуння, при чому не тільки через Чорнобильську катастрофу, але й через необґрунтованого господарювання. Серед європейських країн Україна має найвищий рівень навантаження на природне середовище. Цей рівень особливо високий у Донецькій, Дніпропетровській та Запорізькій областях, які вже в Україні вважаються “зоною екологічного неблагополуччя”. В той же час саме ці регіони є промисловим та енергетичним серцем України, і як раз на них лягає основна вага виробництва, загострюючи і без того екстремальну екологічну ситуацію. Тому неможливо не погодитися з думкою тих авторів, які вважають, що проблеми економіки та екології повинні вирішуватися в комплексі.

Список використаної літератури:

1. Миценко І.М. Забезпечення життєдіяльності людини в навколишньому середовищі: - Кіровоград, 1998, - 292 с.
2. Депутат О.П., Коваль І.В., Мужик І.С. Цивільна оборона. Навчальний посібник /За ред. полковника В.С.Франчука. – Львів: Афіша, 2000. – 336 с.
3. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник. – Вид. –3-е, перераб. і доп. – Львів: УАД, 2006. – 336 с.
4. Яблоков А. Пробуждение от экологической спячки//Родина.-1990.-№ 4.
5. Экологическая оценка и экологическая экспертиза /В.Н. Виниченко, С.Д. Дайман, Я.П. Молчанова, М.В. Хотулева, О.М. Черп. – 3-е изд. – М.:АСТ, 2001. – 378 с.

.С.В. РЫЖОВ

Ореховский сельскохозяйственный техникум, Орехов

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ С ПРОБЛЕМ БЕЗОПАСНОСТИ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СОВРЕМЕННЫЙ ПЕРИОД

В статье рассматриваются актуальные вопросы с проблем безопасности жизнедеятельности человека в современный период, выясняются причины кризиса в системе «человек-природа», «человек-машина», «человек-общество» и определяются пути их преодоления.

Ключевые слова: безопасность жизнедеятельности, человек-природа, человек-машина, человек-общество, общество, экономическое развитие, экологический кризис

S. RYZHOV

Orikhiv Agricultural Technical College, Orikhiv

URGENT QUESTIONS OF LIFE SAFETY AT THE MODERN PERIOD

The article deals with the urgent questions regarding such issues as safety of life activity at current time; the causes of crisis in the system “human-nature”, “human-machine”, “human-society” are investigated and the ways of their solution are determined.

Keywords: life safety, human-nature, human-machine, human-society, society, economic development, ecological crisis

Стаття надійшла 20.10.11р.